

EU:n potilaiden liikkuvuusdirektiivi – miksi, mitä ja vaikutukset?

Mervi Kattelus
Terveyspoliittinen asiantuntija
Suomen Lääkäriliitto

Miksi?

- Vapaa liikkuvuus on EU:n perusperiaate
 - Henkilöt, palvelut, tavarat
- EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö
 - 1998 ->
- Poliittinen paine
 - Selkeämmät säännöt, kansallisen järjestelmän suojaaminen

Aikajana

- Oikeuskäytäntö 1998->
- Poliittinen prosessi 2001->
- Palveludirektiivi 2004-2006
- Komission ehdotus direktiiviksi potilaiden oikeuksista rajatylittävässä terveydenhuollossa 2008->
- Neuvosto ja Parlamentti hyväksyivät maaliskuussa 2011
- Kansallisesti toimeenpantu syksy 2013?

Sovellettava lainsäädäntö

	Koordinointiasetus	Potilasdirektiivi	Muu EU-säädös
Potilas sairastuu tilapäisen oleskelun aikana	X	(X?)	
Oma-aloitteinen hoitoon hakeutuminen (ennakkoluvalla tai ilman)	X	X	
Sairaala lähettää potilaan hoitoon/ostopalvelu	(X)		
Potilaasta otettu näyte/röntgenkuva lähetetään toiseen EU-valtioon	X		
Terveystieteiden ammattihenkilö tarjoaa palveluita tilapäisesti			Ammattipätevyysdirektiivi (2005/36/EY)
Terveystieteiden ammattihenkilö sijoittautuu toiseen EU-valtioon			Ammattipätevyysdirektiivi (2005/36/EY)

Oikeusperustat

- Asetus 883/2004
 - Perussopimuksen 48 artikla (Henkilöiden vapaa liikkuvuus ja työntekijöiden sosiaaliturva)
- Direktiivi 2011/24/EU
 - Perussopimuksen 114 ja 168 artiklat (sisämarkkinoiden toteuttaminen, kansanterveys)

Direktiiviehdotuksen KOM (2008) 411 pääsisältö

- Terveysjärjestelmien perus(minimi)periaatteet/vaatimukset
- Potilaiden vapaampi liikkuvuus (oikeuskäytännön kirjaaminen lainsäädäntöön) – korvaus sen mukaan, mitä hoito olisi maksanut kotimaassa
- Pääsääntö: ei ennakkolupaa; ennakkolupa sairaalahoitoon vain rajatuissa tilanteissa
- Kansallinen yhteyspiste - tiedonjakaja
- Reseptien tunnustaminen
- eTerveys, terveysteknologian arviointi, Eurooppalaiset osaamisverkostot, tilastotietojen kerääminen
- Tarkemmat säännökset komission vetämässä komiteassa

Lopullisen direktiivin pääsisältö

- Potilaiden vapaampi liikkuvuus (oikeuskäytännön kirjaaminen lainsäädäntöön) – korvataan kuten olisi korvattu kotimaassa saadusta hoidosta
- Ei ennakkolupaa yleensä, paitsi ”sairaalahoitoon”
- Määritelty hoitojäsenvaltion, vakuutusjäsenvaltion (=rahoitus) ja kansallisen yhteyspisteen tehtävät potilaan informoisessa
- Reseptien tunnustaminen
- Jäsenvaltioiden yhteistyö: eTerveys, terveysteknologian arviointi, Eurooppalaiset osaamisverkostot
- Tarkemmat säännökset komission vetämässä komiteassa

Direktiivin tavoitteet

- Helpottaa terveydenhuollon saatavuutta
 - Turvallinen ja laadukas terveydenhuolto
- Edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä
- Selventää oikeudellista tilannetta: asetuksen 883/2004 ja tämän direktiivin suhde

Soveltamisala

- Terveysthuollon tarjoaminen potilaille
 - Ei merkitystä sillä, miten terveydenhuolto on järjestetty, tuotettu ja rahoitettu.
- Ei sovelleta:
 - Pitkäaikaishoittoon
 - Elinten luovutukseen ja saatavuuteen
 - Rokotusohjelmiin (paitsi jäsenvaltioiden yhteistyötä koskeva luku IV)

Hoitojäsenvaltion vastuut 1/2

- Varmistettava, että potilaat saavat pyynnöstä tietoa
 - Laatu ja turvallisuutta koskevista vaatimuksista
 - palveluntarjoajien valvonnasta ja arvioinnista
 - Onko vammaisilla henkilöillä esteetön pääsy sairaaloihin
- Terveysthuollon tarjoajat tarjoavat tietoa
 - Hoidon saatavuudesta, laadusta ja turvallisuudesta
 - Selkeät laskut ja selkeät tiedot hinnoistaan
 - Tiedot luvasta/rekisteröitymisestä, vakuutusturvasta

Hoitojäsenvaltion vastuut 2/2

- Varmistavat, että potilailla on käytössä valitusmenettelyjä ja mahdollisuus hakea korjaavia toimenpiteitä potilasvahinkotapauksissa
- Varmistavat, että maassa on käytössä ammatilliset vastuuvakuutusjärjestelmät tai vastaavat
- Henkilötietojen käsittelyssä kunnioitetaan yksityisyyden suojaa henkilötietodirektiivin mukaisesti
- Potilaalla on oikeus kirjalliseen tai sähköiseen potilasasiakirjaan ja oikeus tutustua ainakin sen jäljennökseen

Vakuutusjäsenvaltion vastuut

- Rajatylittävän terveydenhuollon korvaaminen
- Annettava potilaalle pyynnöstä tieto:
 - Oikeuksista hoitoon toisessa jäsenvaltiossa
 - Kustannusten korvausehdoista ja –edellytyksistä
 - Muutoksenhaku- ja oikaisumenettelyistä
- Kohdeltava ulkomailla hoidettuja potilaita jatkohoidon osalta tasa-arvoisesti
- Potilaille oikeus tutustua potilasasiakirjoihinsa etäyhteyden välityksellä tai ainakin jäljennös

Hoidon korvattavuus

- Korvataan sellainen hoito, joka olisi korvattu kotimaassa
- Vakuutusjäsenvaltion määritettävä:
 - Millaisesta terveydenhuollosta potilas saa korvauksen
 - Korvausten taso
- Korvaus enintään saman verran kuin kotimaassa annetusta hoidosta olisi ollut ja enintään tosiasialliset kustannukset
- Korvattavuuden rajoittaminen yleistä etua koskevista pakottavista syistä
- Vapaaehtoinen ennakkoilmoitusjärjestelmä

Hoidon hinta hoitojäsenvaltiossa

- Sama maksutaulukko tai puolueettomin ja syrjimättömin perustein laskettu hinta, jos vertailukelpoista hintaa ei ole kotimaisten potilaiden osalta
- Terveyspalveluiden tarjoajat voivat hinnoitella palvelunsa, mutta ei saa syrjiä muista jäsenvaltioista tulevia

Ennakkolupa

- Pääsääntö: ei saa edellyttää
- Voidaan edellyttää, jos kyse on
 - 1) sairaalahoidosta, johon sisältyy yöpyminen sairaalassa,
 - 2) pitkälle erikoistuneesta ja kalliista hoidosta, tai
 - 3) hoidosta, johon liittyy erityistä huolta hoidon laadusta tai turvallisuudesta.
- Jäsenmaiden on ilmoitettava etukäteen ne hoitokategoriat, joissa ennakkolupaa edellytetään.

Ennakkoluvan epääminen

Kriteerit:

- riski potilaalle
- riski väestölle
- jos kyseinen terveydenhuollon tarjoaja voi aiheuttaa vakavan riskin potilaalle
- jos vastaava hoito voidaan järjestää vakuutusjäsenvaltiossa lääketieteellisesti katsoen kohtuullisen ajan kuluessa

Reseptien tunnustaminen

- Jos lääkkeellä myyntilupa jäsenvaltiossa, potilas voi ostaa lääkkeen toisessa jäsenvaltiossa annetulla reseptillä
- Rajoitukset:
 - Huumausaineet ja vastaavat
 - Epäily reseptin aitoudesta, sisällöstä tai ymmärrettävyydestä
- Komission toimenpiteet (25. loka/joulukuuta 2012 mennessä)

Jäsenvaltioiden yhteistyö

- Eurooppalaiset osaamisverkostot
- Harvinaiset sairaudet
 - Asetus 883/2004
- Sähköiset terveystalvelut
- Terveysteknologian arviointia koskeva yhteistyö

Mikä muuttuu nykyiseen nähden (potilaan näkökulma)?

- Potilaan valinnanvapaus lisääntyy ja potilas saa useammin (+ kattavammin?) ulkomailla hankkimansa hoidon korvatuksi
- Potilas saa helpommin ja kattavammin tietoa oikeuksistaan rajat ylittävässä terveydenhuollossa
- Potilas saa nykyistä enemmän tietoa terveystalveluiden tarjoajista (yksityiset, julkiset) ja palveluista, mm. hinnoista

Kansallisesti ratkaistava

- Mikä terveydenhuolto kuuluu tai ei kuulu Suomen terveydenhuollon piiriin?
- Maksetaanko korvaus potilaalle kunnallisen vai sairausvakuutuskorvauksen tason mukaan?
- Kuka maksaa?
- Perustettava kansallinen yhteispiste(et)

Kansallinen toimeenpano

- STM perustanut ohjausryhmän toukokuussa 2011
 - Selvittää potilasdirektiivin, sosiaaliturvan koordinaatioasetuksen ja muun terveystalouteen vaikuttavan EU-oikeuden edellyttämät säädösmuutostarpeet ja valmistelee säädösmuutokset siten, että näistä muodostuu toimiva kokonaisuus.
- Kolme alaryhmää
 - Säädökset
 - Palvelupaketin määrittely
 - Kustannusten korvaaminen
- Direktiivin määräaika 25.10.2013